

Сахалыы сурук-бичик күнүгэр аналлаах

квест – оонньуу

Квест-оонньуу аата: "Төрөөбүт төрүт тылым-сахам тыла"

Оонньууну бэлэмнээтэ: Иванова Надежда Гаврильевна, Г.Ф.Николаев аатынан Бөкчөҥөө орто оскуолатын саха тылын, литературатын учуутала.

Кыттааччылар: 5-6 кылаас оҕолоро.

Бөлөххө оҕо ахсаана: 2-тэн 5-кэ диэри оҕо кытгара ордук, 5-тэн элбэх ахсааннаах оҕо кыттыан сөп, хас да бөлөх тэҥинэн оонньуон сөп.

Оонньуу быһаарыыта:

оҕолорго аналлаах соруудахтары бөлөбүнэн куолаан толоруу. Оонньуу хас да тохтобуллартан турар. Хас бэлиэ тохтобул ахсын толкуйдатар, өйү-санааны сайыннарар, толкуйу эрчийэр соруудахтары толорон умсугутуулаах айаны ааһаллар. Кэлин оонньуу ис хоһооно уларытыллан, уустугурдан бэриллэн син. Бу оонньууну төрөппүт оҕотун кытта дьарыктанарыгар эмиэ туһаныан сөп.

Оонньуу сыала-соруга:

- уруокка, күннээҕи олоххо ылбыт билиини атын түгэнгэ сатаан туһана үөрэнэр сатабылы инэри;
- булугас өйү, тобулук дьобуру сайыннары;
- үтүө сиэргэ-майгыга иити;

Оонньууну тэрийээччи: учуутал, педагог, төрөппүт буолуон сөп.

Ситиһиллэр түмүктэр:

- бөлөбүнэн сыһыанна киирэн сатаан алтыһар сатабылларын үрдэти;
- сиэр-майгы быраабылатыгар үтүө өрүттэрин тутуһарга дьулуһалларыгар иити;
- сахалыы тылы, таабырыннары, айымньылары ааһар, көрөр-билэр интэриэстэрин көбүтүү;

Оонньуу көрүнгэ: сайыннарар.

Туттуллар тэрил: суольдут илииһэ, чаһыы, уруучука, харандаас, компьютер, интерактивнай дуоска.

Оонньуу хаамыыта:

1 Тэрээьин чааһа

Ыытааччы хас хамаанда баарынан суолдьут илиистэри бэлэмнээн түнэтэр. Маннай тэн ахсааннаах хамаандаларга араартыыр. Бөлөбүнэн үлэ быраабылатын санатар, оонньуу хаамыытын, усулуобуйатын билиһиннэрэр, сирдиир илийи толоруу ирдэбилин өйдөтөр. Салгыы бөлөхтэр бэйэлэрэ ким туохха эппиэттирин быһаарсаллар (салайааччы, суолдьут илийи толорооччу о д.а.), хамаандаа аат ылыналлар, сирдиир илийи болбойон үөрэтэллэр.

Ол кэннэ ыытааччы оонньуу сафаламмыт бириэмэтин илиискэ туруоралларыгар уонна оонньууну бастакы тохтобултан сафалыылларыгар хамаанда биэрэр.

2. Оонньуу хаамыыта

- Сорудахтары толоруу 1-кы тохтобултан сафалаан бэрээдэгинэн эбэтэр ханнык иллэн тохтобул баарыттан толоруллар.
- Сорудабы аабын, толкуйдаан, сүбэлэһин, сөптөөх эппиэтин толорун.
- Суолдьут илийиһигэр ааспыт тохтобулларын аайы «+» туруораллар, ылбыт баалларын бэлиэтиллэр, .
- Тохтобуллары туораан бириэмэ бэлиэтэнэр.

Оонньуу биэс тохтобултан турар. Хас тохтобул аайы сорудабы сөпкө толордобуна хамаанда суолдьут илийиһигэр хас баал ылбыта бэлиэтэнэр.

3. Түмүгү таһаарыы

Бары сорудахтары таба уонна түргэн бириэмэбэ онорбут хамаанда кыайыылаабынан аабыллар. Кыайбыт хамаандаа хайбал суруктары, бэлэхтэри туттарыллар.

Маннайгы тохтобул

Бу кимий?

Маннайгы хаартыска – Ил Дархан Николаев А.С.

Иккис хаартыска – Бүлүү улууһун баһылыга Винокуров С.Н.

Үһүс хаартыска – ырыаһыт, Сахаайа

Төрдүс хаартыска – олимпийскай чөмпүйүөн Пинигин П.П.

Бэһис хаартыска -

Иккис тохтобул

Сомоҕо домоҕу быһаар.

1. Икки ардыларынан уу тэстибэт. (Иллэхтик, эйэлээхтик)
2. Күөх оту тосту үктээбэт. (Холку, сымнаҕас киһи)
3. Мэник топпутун си уйбат. (Ыһар-тоҕор, алдьатар)
4. Онноҕор туу сүрэхтээх. (Аһыныгас)
5. Айаҕа кытарар. (Мэлдьэһэр, элбэхтик сангарар, айдаарар)

Үһүс тохтобул

Улуус гизрбэлэрин таай.

Маннайгы гизрбэ

Иккис гизрбэ

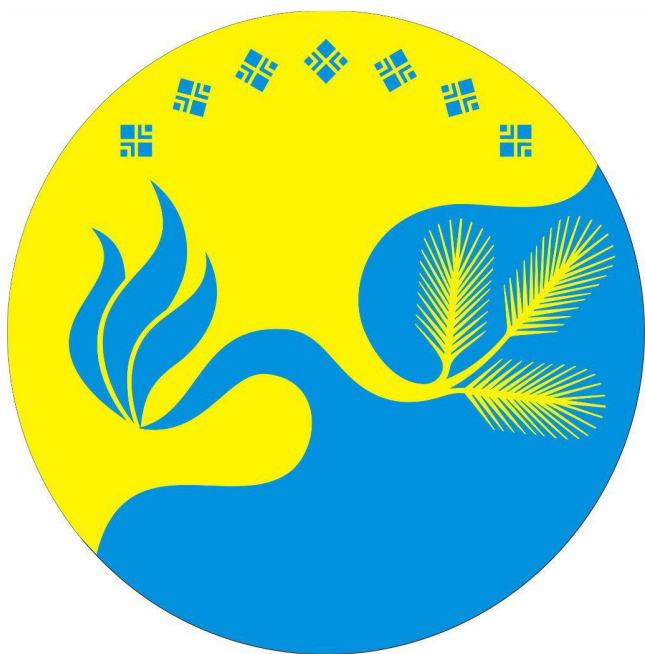
Үһүс гһэрбэ

Төрдүс гизэргэ

Бэһис гизэргэ

Төрдүс тохтобул

Өс хоһооннорун ситэр.

1. Баай бардам, (тот дохсун).
2. Балык ыамнаах,(киһи күннээх).
3. Ким добордоох, (ол дьоллоох)
4. Арыы үрдүгэр уу дагдайбат, (кырдык үрдүгэр сымьа ыттыбат).

5. Мэ диэтэххэ мичик гынар, (аҕал диэтэххэ антах хайыһар).

Бэһис тохтобул

Тылы дьүһүнүнэн көрөн таай.

1. Ону-маны (балыгы) угарга, сүгэргэ сылдьарга аналлаах ньолбуһах түгэхтээх хаптаҕай туос иһит.

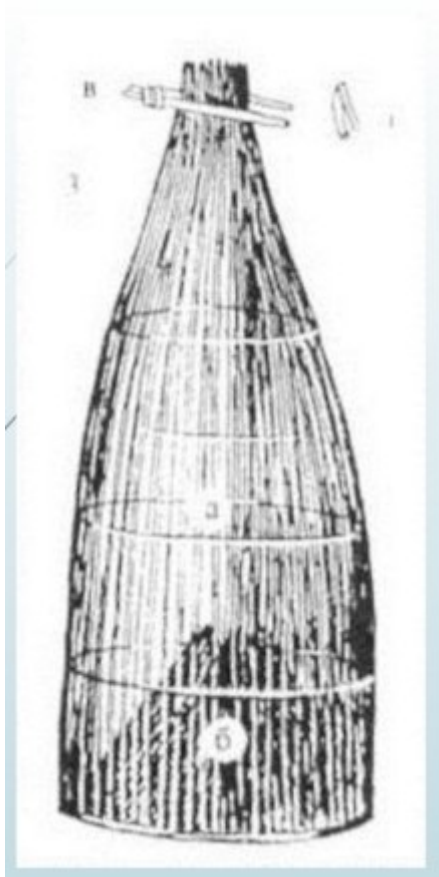
2. Кымыһы кутарга аналлаах тирии иһит.

3. Үүтү, кымыһы, ууну кутарга аналлаах, таһынан хас да иилээх, кыл туттаахтаах, хаппаҕа суох улахан туос иһит.

4. Маһы синньигэс гына тыыран, өрөн онһуулар, күөлгэ, үрэххэ уган балыгы бултуур тэрил.

5. Саас ойбон алларан балыктыыр тэрил: кыл сизккэ айаҕын мас иигэ (куойаҕа) тириллэр уонна олордуллар.

Туһаныллыбыт литература

1. Интернет ресурс.
2. Шишигина В.Р. Саха тылын үөрэтиигэ оонньоу технологията. Дьокуускэй, 2003
3. Кондакова У.Ф. Тыл оонньоута. Дьокуускай, 1998
4. Кондакова У.Ф. Тыл оонньоута. Дьокуускай, 2002